

Kirkkohallituksen yleiskirje nro 16/2014

12.6.2014

VAALEJA KOSKEVA KIRKKOLAIN JA KIRKKOJÄRJESTYKSEN MUUTOS SEKÄ UUSI KIRKON VAALIJÄRJESTYS

Kirkollisia vaaleja koskevat säädösmuutokset tulevat voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2014. Kirkkolain muutos (414/2014), kirkkojärjestyksen muutos (415/2014) sekä uusi kirkon vaalijärjestys (416/2014) löytyvät säädöstietopankista osoitteesta www.finlex.fi. Kirkon vaalijärjestys päivitetään myös sakasti.evl.fi sivustoille.

Uusia säännöksiä sovelletaan seurakuntavaaleissa tai kirkkoherran välittömässä vaalissa, jos vaalit toimitetaan myöhemmin kuin 70 päivää muutossäännösten voimaantulosta. Uusia säännöksiä sovelletaan siten jo syksyn seurakuntavaaleissa. Kirkkohallitus on laatinut seurakuntavaaliohjeet ja pöytäkirjamalleja vaalilautakuntien käyttöön. Ohjeet ja pöytäkirjamallit löytyvät sakasti.evl.fi -palvelusta seurakuntavaaleja koskevilta sivuilta.

Uusi kirkkolain 23 luku

Kirkkolain 23 luvussa säädetään kootusti kirkon luottamushenkilöistä, luottamustoimesta ja vaaleista. Kirkkolain säännökset seurakuntavaaleista, kirkkoherranvaalista, hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien sekä piispan, tuomiokapitulin pappisasessorin ja lääninrovastin vaaleista on koottu samaan lukuun. Luvussa säädetään myös äänioikeudesta näissä vaaleissa, äänioikeuden rajoittamisesta, äänioikeutettujen luettelon sisällöstä ja järjestyksestä äänestyspaikalla.

Kirkon luottamushenkilöitä koskevat säännökset luottamushenkilön velvollisuuksista, luottamushenkilön vaalikelpoisuudesta, vaalikelpoisuuden rajoittamisesta ja menettamisestä sekä luottamustoimesta pidättämisestä ja erottamisesta. Laissa säädetään luottamushenkilön velvollisuudesta edistää kirkon parasta sekä toimia luottamustoimessaan arvokkaasti ja tehtävän edellyttämällä tavalla. Jos luottamushenkilö syyllistyy luottamustoimessaan virkarikokseen tai menettelee siinä muutoin velvollisuuksien vastaisesti, hänet voidaan pidättää luottamustoimesta tutkimuksen tai oikeudenkäynnin ajaksi. Luottamushenkilö voidaan pidättää luottamustoimesta myös silloin, jos hänet on asetettu syytteeseen luottamustoimen ulkopuolella tehdystä rikoksesta, jonka laatu tai tekotapa osoittavat, ettei hän voi toimia luottamushenkilönä. Lisäksi luottamushenkilö voidaan erottaa toimestaan, jos hänet on vaalin toimittamisen jälkeen lainvoimaisella päätöksellä tuomittu vankeuteen vähintään kuudeksi kuukaudeksi. Säännökset luottamustoimesta pidättämisestä ja erottamisesta vastaavat kuntalain säännöksiä.

Säännös vaalikelpoisuudesta seurakunnan ja seurakuntayhtymän luottamustehtäviin säilyy ennallaan. Sen sijaan vaalikelpoisuuteen hiippakunnan ja kirkon keskushallinnon luottamustoimeen tulee rajoituksia. Tuomiokapitulin palveluksessa oleva henkilö tai virkansa perusteella tuomiokapitulin jäsenenä oleva henkilö ei ole vaalikelpoinen hiippakunnan luottamustoimeen. Tämä ei koske tuomiokapitulin maallikkojäsentä, joka voi siten toimia hiippakunnan muissa luottamustoimissa. Kirkkohallituksen palveluksessa oleva henkilö ei ole vaalikelpoinen kirkkohallituksen jäseneksi. Kirkkohallituksen kansliapäällikkö ja kirkkoneuvokset, joilla on läsnäolo- ja puheoikeus kirkolliskokouksessa, eivät ole kelpoisia kirkolliskokouksen jäseniksi.

Äänioikeus kirkollisissa vaaleissa säilyy ennallaan. Pappien virkasuhteeseen ja ikään perustuvista äänioikeuden rajoituksista kuitenkin luovutaan niissä vaaleissa, joissa äänioikeus perustuu pappisvirkaan. Aiempi ikään ja virkasuhteeseen liittynyt äänioikeuden rajoitus on ollut perusoikeusnäkökulmasta kyseenalainen.

Vaaliluettelo muuttuu äänioikeutettujen luetteloksi

Kirkollisissa vaaleissa luetteloa vaalissa äänioikeutetuista henkilöistä on kutsuttu joko vaaliluetteloksi tai äänioikeutettujen luetteloksi. Jatkossa kaikissa vaaleissa luettelosta käytetään ilmaisua äänioikeutettujen luettelo. Kirkkolain 23 luvussa on uusi säännös äänioikeutettujen luettelon sisällöstä.

Äänioikeus seurakuntavaaleissa ja kirkkoherran välittömässä vaalissa perustuu kirkon jäsenyyteen. Aiemmin kirkon jäsenyyteen liittyvän äänioikeuden ja hyvin varhaisessa vaiheessa lainvoimaiseksi tulleen äänioikeutettujen luettelon (aiemmin vaaliluettelo) välillä oli käytännössä ristiriita. Tämän ristiriidan välttämiseksi laissa on selkeä säännös siitä, milloin seurakuntavaalien ja kirkkoherran välittömän vaalin äänioikeutettujen luettelo tulee lainvoimaiseksi.

Ennen äänioikeutettujen luettelon lainvoimaiseksi tuloa vaalilautakunnalla on oikeus tehdä siihen korjauksia itseoikaisulla. Vaalilautakunta voi säädetyissä tapauksissa itseoikaisuna lisätä henkilön äänioikeutettujen luetteloon, merkitä hänet luettelossa äänioikeutta vailla olevaksi tai korjata luettelossa olevia häntä koskevia virheellisiä tietoja. Kirkkolain 24 luvussa säädetään muutoksenhakumahdollisuudesta vaalilautakunnan tekemään itseoikaisuun ja päätösten tiedoksiannosta. Lisäksi ainoastaan henkilöllä, joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeutettujen luettelosta tai että häntä koskeva merkintä on siinä virheellinen voi tehdä vaalilautakunnalle oikaisuvaatimuksen äänioikeutettujen luettelosta. Samalla kirkkoherran oikaisuvaatimusoikeus poistuu.

Äänioikeutettujen luettelo tulee lainvoimaiseksi seurakuntavaaleissa ennakkoäänestysviikkoa edeltävänä perjantaina kello 16. Kirkkoherran välittömässä vaalissa äänioikeutettujen luettelo tulee lainvoimaiseksi viimeistä vaalinäytepäivää edeltävänä perjantaina kello 16. Kummassakin vaalissa äänioikeutettujen luettelo on siten lainvoimainen 16 päivää ennen vaaleja.

Kirkkolain 25 lukuun on lisätty uusi 8 a §, jossa säädetään äänioikeutettujen luettelon julkisuudesta. Henkilötietolain (523/1999) 11 §:n mukaan tieto henkilön uskonnollisesta vakaumuksesta on arkaluontoinen tieto, jota ei yleensä saa käsitellä. Arkaluontoisena henkilötietona pidetään myös seurakunnan jäsenyyttä, joka ilmenee äänioikeutettujen luettelon sisällöstä. Tästä syytä on tärkeää, että äänioikeutettujen luettelon julkisuutta seurakuntavaaleissa ja kirkkoherran välittömässä vaalissa rajoitetaan. Äänioikeutettujen luetteloon voi tutustua, kun se on yleisesti nähtävillä luettelon tarkistamisen jälkeisinä kahtena päivänä. Äänioikeutettujen luetteloa ei saa antaa jäljennettäväksi tai kuvattavaksi eikä siitä saa ottaa kopioita. Äänioikeutettujen luetteloon merkityllä on kuitenkin oikeus saada maksutta ote luetteloon merkityistä omista tiedoistaan. Muuna aikana äänioikeutettujen luettelo on pidettävä salassa. Salassapitovelvollisuus ei estä tiedon antamista äänioikeutettujen luettelosta sille, joka tarvitsee tietoa äänioikeutensa selvittämiseksi.

Vaaleihin liittyvä oikeusturva

Vaaleihin liittyvästä oikeusturvasta ja vaaleihin liittyvien päätösten tiedoksiannosta säädetään kirkkolain 24 luvussa. Äänioikeutettujen luetteloa koskeva oikaisuvaatimus- ja valitusmahdollisuutta on kuvattu edellä. Kirkkolain 24 lukuun on lisätty uusi 7 a § valitusoikeudesta vaalin tuloksen vahvistamista koskevasta päätöksestä ja uusi 11 a § tiedoksiannosta vaalin tuloksen vahvistamista koskevasta päätöksestä.

Vaalin tuloksen vahvistamista koskevaan päätökseen saa hakea muutosta asianosainen, vaalissa ehdokkaana ollut henkilö ja valitsijayhdistys sillä perustella, että päätös on lainvastainen. Vaaleja valmistavia toimenpiteitä koskevat ja äänestyksen toimittamisessa tehdyt päätökset tai toimenpiteet, joihin ei erikseen saa hakea muutosta, voivat tulla tutkittaviksi vasta vaalivalituksen yhteydessä. Siten esimerkiksi kirkkoherran virkaa hakenut, jota ei ole asetettu vaaliehdokkaaksi, voi hakea muutosta vaalin tuloksen vahvistamista koskevaan päätökseen.

Lisäksi jokainen vaalissa äänioikeutettu henkilö sekä seurakuntavaalissa ja kirkkoherran välittömässä vaalissa seurakunnan jäsen saa hakea valittamalla muutosta päätökseen sillä perusteella, että vaali on toimitettu virheellisessä järjestyksessä ja tämä on saattanut vaikuttaa vaalin lopputulokseen. Valitusoikeutta koskeva

säännös koskee niin seurakuntavaaleja ja kirkkoherran välitöntä vaalia kuin hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaaleja sekä piispanvaalia.

Vaalin tuloksen vahvistamista koskevan päätöksen tiedoksianto tapahtuu kirkkolain 24 luvun 11 §:ssä säädetyn pääsäännön mukaisesti.

Kirkkojärjestyksen muutos

Kirkkojärjestykseen on siirretty kirkkolaista säännöksiä, jotka kirkon sisäistä hallintoa sääntelevinä eivät edellytä laissa säätämistä. Siten esimerkiksi piispan vaalia koskevia säännöksiä on siirretty kirkkolain 18 luvusta kirkkojärjestyksen 18 lukuun. Samalla kirkkoherranvaalia ja kappalaisen vaalia koskevia säännöksiä on selkeytetty ja koottu yhtenäisemmiksi.

Uusi kirkon vaalijärjestys

Vaalijärjestyksessä säädetään lakia täydentävästi muun muassa valitsijayhdistyksistä, ehdokasasettelusta, äänioikeutettujen luettelon laatimisesta ja nähtävillä pidosta sekä vaalien toimittamisesta ja vaalien tuloksen laskemisesta seurakuntavaaleissa, kirkkoherran välittömässä vaalissa, hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien sekä piispan, pappisasessorin ja lääninrovastin vaaleissa.

Seurakuntavaalit toimitetaan jatkossa yksipäiväisenä. Seurakuntavaalien ja kirkkoherran välittömän vaalin toimittamiseen liittyvää päätösvaltaa on keskitetty aiempaa enemmän vaalilautakunnalle, joka toimii vaaliviranomaisena. Uutta on myös, että maallikkovalitsijoilla on tarvittaessa mahdollisuus äänestää ennakkoon hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaaleissa.

Muutoin vaaleja koskevia säännöksiä on kehitetty yleisen vaalilainsäädännön suuntaan. Tämän toivotaan helpottavan vaaleihin sovellettavien säännösten tulkintaa. Samalla on kiinnitetty huomiota säännösten selkeyteen, termien yhtenäistämiseen ja säädöskieleen.

Lisätietoja asiasta antavat tarvittaessa kirkkoneuvos Pirjo Pihlaja, hallintopäällikkö Asta Virtaniemi ja kirkolliskokouksen pääsihteeri Katri Kuuskoski, sähköpostiosoitteet etunimi.sukunimi@evl.fi.

KIRKKOHALLITUS

Jukka Keskitalo

Pirjo Pihlaja

ISSN 1797-0326